

Turbuly Lilla

„Részek atomokra”

Molnár Krisztina Rita Levél egy fjord partjáról című kötetéről

A napokban dobta fel a facebook emlékezete azt a három évvel ezelőtti képet, amely Molnár Krisztina Rita Kőház című verseskötetének zalaegerszegi bemutatóján készült, a József Attila Könyvtárban. Akkor én beszélgettem a szerzővel, és a bemutatóra magammal vittem néhány olyan tárgyat is, amelyek a kötet motívumaira utaltak. Egy követ, apró csipketerítőt, angyalfigurát.

Az új verseskötetet olvasgatva azon gondolkodtam, most milyen emlékeztető-felidéző tárgyakat vinnék magammal. Mennyi maradt meg a régi motívumokból, és mennyi az új? Az angyal most is itt van, mindjárt a kötetborítón: „Egy angyal sosem sejthető előre - / az ember életébe hogy kerül.” Maradni azonban nem marad, csak „jön, sűg, elrepül”. Vannak kövek is, és sok-sok élőlény, egy egész versciklusnyi béka, róka, egér, légy és tücsök. És egy központi motívum az élő és az élettelen határvidékéről: a csigaház. Spirálja titokzatos pecsét a borítón, a spirál pedig cikluscím és a kötetzáró képvers címe is egyben.

Élő és élettelen világ, a csöpögő csapok mindennapisága és kozmikus távlatok, még tartó és már bomló emberi kapcsolatok és az Istennel való párbeszéd egyaránt belefér ebbe a kötetbe. A motívumok és a tematika sok ponton hasonlít a Kőházéra, különbség a távolságban és így a látószögben van. Erre a különbségre utal a kötet cím is. A szerző korábbi versesköteteinek egyszavas, kbetűs címeket adott (Középkép, Különlét, Kőház), most azonban egy hosszabbat, a közelség helyett a távolságot hangsúlyozót választott. A levél (legyen hagyományos vagy elektronikus) mindig fizikai távolságot feltételez az író és a címzett között. A fjord pedig a messzi Északot juttatja eszünkbe: „ott hűvösebb van, / lehül a szív is, / lassabban, békésebben dobog” – olvashatjuk a címadó versben.

Ez a távolságkeresés, az érzelmeket, szenvedélyeket megzabolázó bölcsesség, az életre való rálátás vágya talán nem független attól az életrajzi ténytől sem, hogy a kötet a szerző 50. születésnapjára jelent meg. Nem mintha erről verset írt volna, legfeljebb a belső fülön látható fénykép alatti születési évszámából számolhatja ki a figyelmes olvasó. (Konkrét utalás a 47. évre van az Összeomlás című versben.) De talán ezt jelzi az is, hogy öt ciklusba rendezte a hatvan verset.

A ciklusok maguk is kirajzolnak egy spirált, hiszen az Élővilág az első, benne Isten ember- és házközeli teremtményeivel, békákkal, tyúkokkal, rókákkal, tücsökkel, a piacról hazavitt hallal. A természeti viszonyok után a második és a harmadik ciklus (Jégbe fagy; Jön, sűg, elrepül) a szerelmi kapcsolatok útvesztőiben bolyong, a negyedik (Útitáska) egyfajta leltár, számvetés. „A ráncok? A vágás? Az ősz hajszálak? / Azt hiszem, már őket is szeretem. / Egy romlandó test, amit használtak, / míg benne laktak. Ez ennyit jelent.” (Mindegyimi-

kor) Ugyanebben a versben ott rejlik egy lehetséges költői ars poetica is: „Na megyek, mert dolgom azért akad még, / sőt, bővebben, minthogy kedvem szerint. / Írni meg főzni, míg nem hív a nemlét. / A fák arany keze míg meg nem int.” Végül az ötödik ciklusban, a Spirálban az Istennel való folyamatos párbeszéd verseit olvashatjuk. Vagyis Isten teremtményeitől eljutunk a Teremtőhöz. A tudatos szerkesztés (amelyben Szlukovényi Katalin szerkesztőként volt a szerző segítségére) nem keveset ad hozzá a folyóiratközlésekből nagyobb részükben már ismert versek jelentésrétegeihez, de a versek önmagukban, egymás támasztó ereje nélkül is erősen állnak a lábukon.

Ahogy azt már a szerző korábbi köteteiben megszokhattuk, verstani sokszínűség, magabiztos formahasználat jellemzi a szövegeket. Verseléssel is megidéz költőelődöket: Aranyt, Babitsot, Weöres Sándort, népballadát. Utóbbi, a Kóműves Kelemen balladáját az asszony szemszögéből megíró Szép gyöngén a kötet egyik kiemelkedő verse. Nem csupán a forma, több motívum is megidéződik az elődöktől és a kortársaktól. Egy-egy példa csak: Ady „minden egész eltörött”-je itt tovább töredezik: „Már nem is egészek törnek. Csak a részek atomokra.” (Összeomlás) Az Ariadné című vers elvesztett fonala vagy a Szőnyeg pedig Tóth Krisztina-versekre rímel.

Molnár Krisztina Rita írásainak, költészetének és prózájának is fontos jellemzője az apró(nak elkönnyvelt) dolgok tisztelete. Hogy új, jelen verseskötettel egy időben megjelent (elsősorban gyerekeknek szóló) prózakötetének címével éljek, a Derűs hétköznapiok megteremtése és megtartó ereje sötét időkben, nehéz életszakaszokban. Ebbe a kötetbe kevesebb jutott ebből a derűből, de mint túlélési életstratégia, itt is megjelenik: „Ha fejedben szuronyos örök állnak, / örülj a gomba illatának, / örülj, hogy szirmot bont a birs, / csak addig élsz, míg élni bírsz.” (Jelen való)

Míg azonban néhány apró dolog, mint egy gyertya, egy doboz áfonya vagy egy cserép virág örömforrás, pillanatnyi erőakkumulátor lehet, a dolgok a maguk összességében éppen ellenkezőleg: erőszívó, életünkre folyondárként rátekeredő élősködőkké válhatnak: „Tudod, legszívesebben felgyújtanám. (...) / Annyi fölösleges dolgot halmoztunk ide, / ki győzi darabonként átnézni, / aztán a maradékhoz hívni szerelőt, festőt, gázost”. (Levél egy fjord partjáról) Horváth Viktor fülszövegét idézve: „A kert szép, de valami nincs rendben vele.” Se az állatokkal, se a tárgyakkal, se a kapcsolatokkal. Ahogy a sárban dagonyázó tyúkok ráugranak mindenre, ami nem szürke, sárszínű, hogy kiirtsák, a világ uralkodó színe is a szürke. A kötet meghatározó szava lett ez: ködszürke, szürke paplan, szürke asszony, olmos, rákos szürke, szürkevörös, szürke szerda, szürke kín - ami néha átcsap feketébe: „Ijedten kotyog a szívem. / Tojánhéj fekete vízen.” (Fölalá) Azonban a záróversben feltűnő csigaházszürke egy kicsit már reménytelibb szín: „a fény szürke gyöngyháza”.

Azt írtam, ebbe a kötetbe kevesebb derűs pillanat jutott, és ez így is van. Mégsem lehangoló vagy nyomasztó, sőt, inkább erőt adó és felemelő olvasmány. A nézőpont, amit felkínál, a távolság és közelség szerencsés aránya, az apró dolgokra és a távlatokra egyaránt nyitott szem és lélek teszi azzá. Az olvasói otthonosságérzet mellett pedig a szerző pályájának fontos állomása. A Pont című verset pontatlanul átírva: Molnár Krisztina Rita pont a megfelelő helyen van most, a kortárs költészet élvonalában.

*Molnár Krisztina Rita: Levél egy fjord partjáról
Scolar Könykiadó, 2017*